

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาวิธีการขับซอ การสืบทอด และการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมด้านเพลงซอของพ่อครูศรีทวน สอนน้อย ศิลปินพื้นบ้าน จังหวัดเชียงราย (2) ศึกษาเนื้อหาของบทซอในด้านความเชื่อ ค่านิยม และประเพณีพื้นบ้าน โดยศึกษาจากการรวบรวมบทซอที่มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร จำนวน 76 เพลง เป็นผลงานที่มีการประพันธ์ไว้ตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2510 ถึงเดือนมกราคม พ.ศ. 2550 และเก็บข้อมูลภาคสนาม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เชื่อถือได้ รวมถึงการสัมภาษณ์ พร้อมทั้ง บันทึกภาพ และบันทึกเสียง

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

การศึกษาศิลปะการขับซอ การสืบทอด และการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมด้านเพลงซอของพ่อครูศรีทวน สอนน้อย ศิลปินพื้นบ้านจังหวัดเชียงราย พบว่า วิธีการขับซอ จะเริ่มจากการเลือกเนื้อหาเพลงซอให้เหมาะสมกับลักษณะงานที่ต้องแสดง หากเป็นงานบุญหรืองานบวช ช่างซอก็จะเตรียมเนื้อหาสำคัญเกี่ยวกับพระธรรมคำสอนเป็นหลัก จากนั้นเมื่อถึงเวลาแสดงซอ ก็จะมีการไหว้ครูซอก่อน เป็นการแสดงให้เห็นถึงความเคารพต่อ

ครูบาอาจารย์ โดยเชื่อว่าไหว้แล้วจะเกิดความเป็นสิริมงคลแก่ตัวช่างขอ ทำให้คำขอสิ้นไหลไม่ติดขัด การแสดงราบรินตลอดงาน จากนั้นต่อด้วยการขอบทเกริ่นนำ ขอเข้าเนื้อหา ของงาน สรุปใจความสำคัญของงานเทศกาล และอวยพรให้แก่เจ้าภาพ และผู้ร่วมงาน ส่วนการสืบทอดทางวัฒนธรรมด้านการจับขอ พ่อครูศรีทวน สอนน้อย มีการสืบทอด โดยตรงทางสายเลือด เนื่องจากตาและมารดา เป็นช่างขออาชีพ จึงมีพื้นฐานการจับขอ มาตั้งแต่เด็ก ก่อนที่จะมีการไปฝากตัวเป็นศิษย์ช่างขอที่มีชื่อเสียง และสืบทอดการประพันธ์ เพลงขอ พ่อครูศรีทวน สอนน้อย ได้รับการสืบทอดมาจากตาและแม่ครูปั่ว และนำ หลักการมาประยุกต์จนกลายเป็นเอกลักษณ์ของตัวเอง ส่วนการถ่ายทอดการจับขอ และการประพันธ์เพลงขอ เมื่อพ่อครูศรีทวน สอนน้อย รับศิษย์ จะพิจารณาความมีปฏิภาณ ไหวพริบ สติปัญญา น้ำเสียง อุปนิสัย และความตั้งใจ

การศึกษาเนื้อหาของบทขอในด้านความเชื่อ ค่านิยม และประเพณีพื้นบ้าน พบว่า บทขอที่สะท้อนความเชื่อ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ความเชื่อเกี่ยวกับศาสนา โดยเน้นหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนา และความเชื่อเรื่องผีसागเทวดา ส่วนบทขอ ที่สะท้อนค่านิยม มี 9 ประเภท ได้แก่ (1) ค่านิยมด้านการเทิดทูนองค์พระมหากษัตริย์ (2) ค่านิยมด้านการยกย่องผู้ทำความดี และผู้มีความรู้ (3) ค่านิยมด้านความกตัญญู และการเคารพผู้อาวุโส (4) ค่านิยมด้านการศึกษา และอาชีพ (5) ค่านิยมด้านการยึดมั่น ในหลักประชาธิปไตย (6) ค่านิยมด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม (7) ค่านิยมด้านวิถีชีวิต (8) ค่านิยมด้านการรักความสนุกสนาน และ (9) ค่านิยมเบ็ดเตล็ด ส่วนบทขอที่สะท้อน ให้เห็นถึงประเพณีพื้นบ้านของทางล้านนา แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ประเพณี ส่วนบุคคล ประเพณีสังคม และประเพณีที่เป็นราชพิธีและรัฐพิธี ซึ่งพ่อครูศรีทวน สอนน้อย มีการประพันธ์บทขอที่สะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับศาสนามากที่สุด เนื่องจากต้องการเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยเผยแผ่ศาสนา และเป็นการให้คติเตือนใจในการปฏิบัติตนเป็นคนดี เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข

In this investigation, the researcher is concerned to investigate (1) how “So,” a traditional form of Lanna vocal music, is performed. Investigated is how this music as an aspect of cultural inheritance is exemplified in the “So” music of the folk artist Pho Khru Si Thuan Son Noi, a Chiang Rai folk artist. In addition, (2) the researcher investigates the contents of “So” songs in terms of beliefs, values and folk customs.

The researcher collected 76 pieces of written “So” songs, which were composed in the period between January 1967 and January, 2007. Field study was also conducted in order to verify and establish the reliability of the written data inspected. Field data were accordingly obtained through conducting interviews, video tapings, and making audio recordings.

The findings of the study are as follows:

In carrying out the investigation, the researcher found that the “So” performing process commenced from the selection of songs deemed appropriate for particular occasions or activities. For ordination or the making-of-merit ceremonies, the “So” singers would mainly prepare and rehearse songs on the theme of the teaching of Dhamma. In the actual performance, the singers would first pay respects to their teachers as an expression of gratitude at how fortunate they had been in having teachers who had taught them how to sing and play instruments flawlessly and harmoniously throughout performances. After that would come the introductory part of the performance and thence immediately followed the main part of the performance, a central feature of a festival or celebratory event. Finally, in closing, the performers would bless their hosts and the participants.

In respect to question of cultural inheritance, the “So” performance of Pho Khru Si Thuan Son Noi, has been passed down through the generations from ancestral times to his grandfather and mother who had been professional “So” singers. As such, he has had long period of preparation for performing “So,” inasmuch he had been concerned with “So” even prior to the time he commenced formal study. He was sent to study singing with a famous singer in addition to being taught “So” music compositional techniques as a veritable cultural inheritance. Thus, Pho Khru Si Thuan Son Noi applied what he inherited from his grandfather and Mother Piew, but nonetheless added features of his own to this inheritance.

In order to teach novices how to perform “So” and how to compose “So” music, Pho Khru Si Thuan Son Noi necessarily took account of the intellectual capacities, voices, habits and intentions of his students.

In studying the contents of “So” songs in terms of beliefs, values and folk customs, it was found that the contents of the songs reflected two sorts of beliefs.

First, there were religious beliefs grounded in Buddhist teachings and beliefs in ghosts and spirits.

Second, it was found that there were nine categories of beliefs pertaining to values. These categories were (1) values involving respect for the King; (2) values evinced in the praise of those who do good and who are knowledgeable or wise; (3) values evocative of gratitude and respect for the elders; (4) values reflective of education and occupations; (5) values connected with a commitment to democratic principles; (6) values exemplified in the conservation of culture and traditions; (7) values stemming from ways of life; (8) values connected with the love of fun; and (9) contents reflective of a medley of miscellaneous values.

Contents reflective of Lanna folk traditions were divided into three types: personal traditions, social traditions, and traditions pertaining to the conduct of royal ceremonies and governmental ceremonies. Pho Khru Si Thuan Son Noi has most frequently composed “So” music reflective of religious beliefs because he wanted to play a role in spreading religious beliefs, practices and teachings. Finally, it is well to know that the contents of this music could call to mind the task of doing good so as to promote societal peace and harmony.